

ВАСИЛЬ ЯЦІЙ
ОЙКОНІМИ ІВАНО-ФРАНКІВЩИНИ
З СУФІКСОМ -ІВ ТА ЙОГО РІЗНОВИДАМИ

На терені Івано-Франківської області (за станом на 1 січня 1987 р.) зафіксовано 130 ойконімів із формантом *-ів*, 14 — із формантами *-ова*, *-ове*, *-ово*, 6 — із формантом *-їв*, 72 — зі складним формантом *-ів-к-а* та 3 — із його варіантом *-їв-к-а*.

Утворення із спільнослов'янським присвійноприкметниковим суфіксом **-овъ*, що вказує на належність певного об'єкта кому-небудь, поширені у багатьох слов'янських мовах. Як зауважує В. Котович, «творення ойконімів на *-ів*, *-ова*, *-ове*, *-ово* тісно пов'язане з формуванням феодальних відносин. У той час основною формою існування суспільства стає приватна власність на землю та засоби виробництва. В ойконімах якраз і відбивається приналежність землі чи поселення конкретній особі». Тобто від імені *Іван* утворилися назви *Іванів хутір*, *Іванове поле*, які згодом за законом мовної економії скорочувалися до топонімної форми *Іванів*, *Іванове*. Вочевидь, такий шлях пройшли присвійні назви населених пунктів типу *Бабухів* < *Бабух* + суф. *-ів*, *Белеїв* < *Белей* + суф. *-ів*, *Бориців* < *Бориц* + суф. *-ів*, *Волова* < *Віл* + формант *-ов-а*, *Волосів* < *Волос* + суф. *-ів*, *Воронів* < *Ворон* + суф. *-ів*, *Глушків* < *Глушко* + суф. *-ів*, *Добринів* < *Добрин* + суф. *-ів*, *Лоева* < *Лой* + формант *-ев-а*, *Раків* < *Рак* + суф. *-ів*.

М. Кордуба у праці «Що кажуть нам назви осель?» (Львів, 1938) зауважує, що «деривати з суфіксом *-івк-а* вперше були засвідчені у документах XIV ст.», а В. Котович вважає, що це новотвір XV ст. На підтвердження цієї думки додамо, що в назвах новозаснованих поселень та в перейменуваннях населених пунктів часто спостерігається активне її використання навіть у XX ст.

Майже в усіх випадках ойконіми на *-івк-а* (*-ївк-а*) відантропонімні, а їх основи часто вказують на ім'я або прізвище першопоселенця чи власника двору, садиби тощо.

Топоніми з формантом *-івк-а* (*-ївк-а*) — це присвійні прикметники з суфіксом посесивності *-ів* (< **-овъ*) або його варіантами та демінутивним афіксом *-к* (*а*) з пізнішим переходом *-о-*, *-е-* в новозакритих складах в *-і-*.

Майже третина відантропонімних ойконімів Івано-Франківщини на *-івк-а* (*-ївк-а*) мотивована християнськими календарними іменами, наприклад: *Антонівка* < *Антон* (*Антоній*); *Гаврилівка* < *Гаврило*; *Іванівна Іван*; *Йосипівка* < *Йосип*; *Максимівка* < *Максим*; *Марківка* < *Марко*; *Павлівка* < *Павло*; *Семенівка* < *Семен*; *Станіславівка* < *Станіслав*; *Степанівка* < *Степан*; *Трофанівка* < *Трофан* < *Митрофан* — усього 17 назв. Показово, що з цієї групи тільки один ойконім похідний від жіночого імені: *Ганнівка* < *Ганна* + суф. *-івк-а*.

Майже п'ять десятків ойконімів досліджуваної моделі мотивовані давніми слов'янськими дохристиянськими іменами. Як правило, власні особові назви, що є мотиваційною основою найменувань цих населених пунктів, відбивають певні асоціативні зв'язки з навколишнім світом. Розгляньмо назви поселень, утворені від антропонімів, які в свою чергу мотивовані назвами рослин (дерев): *Березівка* < *Береза* / *береза*, *Вербівка* < *Верба* / *верба*, *Вишнівка* < *Вишня* / *вишня*, *Грабівка* < *Граб* / *граб*, *Калинівка* < *Калина* / *калина*, *Малинівка* < *Малина* / *малина*, *Хмелівка* < *Хміль* / *хміль*, *Яворівка* < *Явір* / *явір*, *Ягодівка* < *Ягода* / *ягода*.

На території Івано-Франківської області зафіксовано також ойконіми на *-івк-а* (*-ївк-а*), утворені від назв професій чи адміністративних посад, наприклад: *Гончарівка* < *Гончар* / *гончар*, *Князівка* < *Князь* / *князь*, *Ковалівка* < *Коваль* / *коваль*, *Козаківка* < *Козак* / *козак*, *Колодіївка* < *Колодій* / *колодій* < укр. *колодій* 'колісник', *Королівка* < *Король* / *король*, *Красилівка* < *Красило* / *красило* + суф. *-івк-а*.

З-поміж відантропонімних назв поселень, утворених на ґрунті першопоселенців чи зоонімів, найяскравішими є: *Соколівка* < *Сокіл* / *сокіл*, *Турівка* < *Тур* / *тур*, *Хом'яківка* < *Хом'як*.

Тому можна зробити висновок, що формант *-ів* та його варіанти в царині ойконімотворення Івано-Франківської області, відзначаються продуктивністю.